

**Scholing MDL Oncologie
2019**

**UMC Utrecht
Cancer Center**

Copyright: 2019 Universitair Medisch Centrum Utrecht, Cancer Center,.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Inhoudsopgave

Algemene informatie	5
Inleiding	5
Doelgroep	5
Doelstelling	5
Inhoud	5
Afsluiting	6
Locatie Bijscholing	6
Moduulorganisatie	7
Studieactiviteiten	9
Voorbereiding Scholing.....	9
Anatomie en pathofysiologie Voorbereiding/zelfstudie	10
Voorbereiding/zelfstudie Oncologie algemeen	11
Oesophaguscarcinoom	12
Voeding bij Oesophaguscarcinoom	13
Maagcarcinoom	14
Klinische genetische aspecten.....	15
Levercarcinoom, levermetastasen, Galblaas- en galwegcarcinoom.....	16
De oudere patiënt met kanker	17
Patiënten participatie	18
Pancreascarcinoom	19
Oncologische revalidatie	20
Pancreascarcinoom en onderzoek.....	21
Pancreas insufficiëntie (EPI)	22
Colon-, rectum- en anuscarcinoom.....	23
Zorgproces in complexe situaties.....	24
Hoop	25
Hypertherme Intraperitoneale Chemotherapie (HIPEC) en Pressurized Intra-Peritoneal Aerosol Chemotherapy (PIPAC).....	26
Systeemtherapie bij gemetastaseerd darmcarcinoom als palliatie en MEDOCC studie	27
Wondzorg	28
Endocriene tumoren.....	29
Als een ouder kanker heeft	30
Palliatieve zorg	31
Afsluiting	32
Literatuur	33

Algemene informatie

Inleiding

Verpleegkundigen die werkzaam zijn binnen het specialisme Maag-, Darm-, Leverziekten (MDL)-oncologie komen regelmatig te staan voor complexe zorgvragen en nieuwe ontwikkelingen binnen de medische wetenschap. Deze ontwikkelingen hebben gezorgd voor nieuwe therapieën en behandeltechnieken voor patiënten met een maag-, darm- of leveraandoening. Dat heeft consequenties voor het verpleegkundig proces, vooral op het terrein van verpleegtechnieken en begeleiding.

De inhoud van de scholing is aangedragen door diverse verpleegafdelingen, functieafdelingen en poliklinieken MDL van ziekenhuizen, die hun scholingsbehoeften rapporteerden. De verpleegkundige taken en vaardigheden die de zorg voor oncologische MDL-patiënten vraagt zijn geïnventariseerd. Uit de inventarisatie is een scholingsbehoefte gedestilleerd die ligt op het gebied van medische kennis, specifieke kennis over verpleegkundige vaardigheden en begeleidingsaspecten. Deze onderdelen zijn in de bijscholing opgenomen.

Deze module kwam tot stand in nauwe samenwerking met verpleegkundigen en verpleegkundig specialisten.

Doelgroep

De scholing is bestemd voor verpleegkundigen, endoscopie verpleegkundigen, verpleegkundig specialisten en doktersassistenten die werkzaam zijn op een MDL-verpleegafdeling, polikliniek, functie afdeling etc. en voor verzorgenden die regelmatig patiënten met MDL-aandoeningen verplegen. De cursus wordt gegeven op verpleegkundig niveau.

Doelstelling

De bijscholing heeft als doel het vergroten en verdiepen van kennis en vaardigheden op het gebied van de MDL-verpleegkunde, met als resultaat dat:

- de cursist actuele kennis, nieuwe ontwikkelingen, richtlijnen en praktische handvatten aangereikt krijgt, zodat de (verpleeg)problemen tijdig worden gesignaleerd en efficiënt worden aangepakt.
- Met als doel dat de cursist leert patiënten (nog) beter te begeleiden in hun zorgpad.

Inhoud

De scholing bestaat uit zeven dagdelen. Tijdens de verschillende studieactiviteiten staat de zorg voor de patiënt met een MDL-aandoening centraal.

Voorafgaand aan de lessen wordt van de deelnemer verwacht dat hij/zij zich op de lessen voorbereidt aan de hand van de activiteiten beschreven in de module. Voor de voorbereiding van de activiteiten wordt gebruik gemaakt van een boek en websites.

Het programma is samengesteld uit een medisch, paramedisch en verpleegkundig deel.

In het medische gedeelte zal worden ingegaan op de meest voorkomende oncologische aandoeningen zoals: oesophagus-, galblaas-, pancreas-, colon-, rectum, levercarcinomen en endocriene tumoren.

Het paramedische deel wordt vormgegeven door een revalidatiearts, maatschappelijk werker en een diëtist.

Het verpleegkundige deel wordt verzorgd door verpleegkundig specialisten. Er wordt ingegaan op algemene zorgaspecten bij diverse aandoeningen, zoals psychosociale zorg, levensfase gebonden zorg en zorg voor ouderen bij kanker. Tevens komen de specifieke verpleegkundige aspecten per ziektebeeld aan de orde.

Studiebelasting

De studiebelasting van deze module bedraagt ongeveer 39 uren. Hiervan zijn ongeveer 15 uren zelfstudie, die individueel en zonder begeleiding uitgevoerd moeten worden. Deze uren zijn niet opgenomen in het rooster.

Afsluiting

Na het volgen van het hele programma en bij een voldoende score (≥ 6) van de eindtoets krijgt de deelnemer een certificaat van de cursus thuisgestuurd.

Na het volgen van een aantal avonden met losse modules uit het programma ontvangt de cursist een bewijs van deelname. Behaalde accreditatiepunten worden bijgeschreven in het register (V&VN) volgens afspraak.

Locatie Bijscholing

UMC Utrecht
Heidelberglaan 100
3584 CX Utrecht

Moduulorganisatie

Activiteit	Onderwerp	Werkvorm	Tijd
1.1	Introductie MDL cursus	Zelfstudie	60 minuten
2.1	Anatomie en pathofysiologie	Zelfstudie	120 minuten
3.1	Oncologie algemeen	Zelfstudie	120 minuten
3.1	Tumorclassificaties	Zelfstudie	120 minuten
4.1	Oesophaguscarcinoom	Zelfstudie	45 minuten
4.2		Onderwijsleergesprek	3 lesuren
5.1	Voeding bij kanker	Zelfstudie	30 minuten
5.2		Onderwijsleergesprek	1 lesuur
6.1	Maagcarcinoom	Zelfstudie	45 minuten
6.2		Onderwijsleergesprek	2 lesuren
7.1	Klinisch-genetische aspecten	Zelfstudie	45 minuten
7.2		Onderwijsleergesprek	1 lesuur
8.1	Lever, galblaas en galwegcarcinoom	Zelfstudie	45 minuten
8.2		Onderwijsleergesprek	2 lesuren
9.1	De oudere patiënt met kanker	Zelfstudie	30 minuten
9.2		Onderwijsleergesprek	1 lesuur
10.1	Patiënten participatie	Zelfstudie	15 minuten
10.2		Onderwijsleergesprek	1 lesuur
11.1	Pancreascarcinoom	Zelfstudie	45 minuten
11.2		Onderwijsleergesprek	1 lesuren
12.1	Oncologische revalidatie	Zelfstudie	45 minuten
12.2		Onderwijsleergesprek	1 lesuur
13.1	Pancreascarcinoom en onderzoek	Zelfstudie	10 minuten
13.2		Onderwijsleergesprek	½ lesuur
14	Pancreas insufficiëntie (EPI)	Onderwijsleergesprek	½ lesuur
15.1	Colon, rectum en anuscarcinoom	Zelfstudie	45 minuten
15.2		Onderwijsleergesprek	2 lesuren
16.1	Zorgproces in complexe situaties	zelfstudie	20 minuten
16.2		onderwijsleergesprek	1 lesuur
17.2	"Hoop"	onderwijsleergesprek	1 lesuur
18.1	HIPEC& PIPAC	zelfstudie	15 minuten
18.2		Onderwijsleergesprek	2 lesuren
19.1	Systeemtherapie bij gemetastaseerd darmcarcinoom als palliatie en MEDOCC studie	Zelfstudie Onderwijsleergesprek	10 minuten ½ lesuur
20.2	Wondzorg	onderwijsleergesprek	1 lesuur
21.1	Endocriene tumoren	Zelfstudie	45 minuten
21.2		Onderwijsleergesprek	1 lesuur
22.1	"Als een ouder kanker heeft"	Zelfstudie	15 minuten
22.2		Onderwijsleergesprek	1 lesuur
23.1	Palliatieve zorg	Zelfstudie	15 minuten
23.2		Onderwijsleergesprek	1 lesuur
24	Afsluiting / Evaluatie		15 minuten
25	Thuis toets		3 uur

Studieactiviteiten

Vorbereiding Scholing

1.1 voorbereiding

Bestudeer

Lees deze module in zijn geheel door.

Van de website:

- <http://www.gastro-maatjes.nl/maagdarmstelsel/>, Bekijk deze site ter oriëntatie.

Anatomie en pathofysiologie Voorbereiding/zelfstudie

2.1 voorbereiding

Bestudeer

De anatomie en de pathofysiologie uit een willekeurig anatomieboek of van de websites:

- <http://www.gastro-maatjes.nl/maagdarmstelsel/>
- <https://www.msmanuals.com/home/digestive-disorders>
- <http://www.spijsvertering.info/over---spijsvertering/galblaas/>
- http://www.leverpatientenvereniging.nl/files/5413/5937/1430/Galblaas_en_galwegen.pdf
- http://www.spreekuurhuis.nl/themas/maagklachten/informatie/bouw_en_werking_van_het_maa_gdarmkanaal

Doel

De deelnemer:

- beschrijft wat de functie en opbouw van het maagdarmkanaal is;
- legt de functie, met de daarbij betrokken organen, van het maagdarmstelsel uit.

Vorbereiding/zelfstudie Oncologie algemeen

3.1 voorbereiding

Bestudeer

Uit het boek Oncologie de hoofdstukken Fundamentele aspecten, Kanker en klinisch-genetische aspecten van kanker en Epidemiologie van kanker A+B.

Van de website:

- <https://www.iknl.nl/oncologische-zorg/richtlijnen>
- <https://www.msmanuals.com/home/cancer>

(Overzicht van Kanker, Preventie en behandeling van Kanker en symptomen en diagnostiek bij kanker).

Doel

De deelnemer:

- heeft inzicht in het ontstaan van kanker met de beïnvloedende factoren;
- heeft kennis van verschillende type tumoren en de bijbehorende eigenschappen;
- benoemt hoe de tumorclassificatie is opgesteld;
- legt het verband tussen erfelijkheid en kanker uit;
- benoemt de meest voorkomende curatieve behandelingen;
- heeft inzicht in de toekomst van oncologische zorg en benoemt nieuwe behandelmethoden;
- heeft kennis van het traject van diagnose en behandeling van de oncologische patiënt;
- heeft kennis van adjuvante en palliatieve behandeling;
- heeft inzicht in multidisciplinaire aspecten van oncologische zorg in de eerste lijns-zorg.

Oesophaguscarcinoom

4.1 voorbereiding

Bestudeer

Uit het boek Oncologie de hoofdstukken over Oesophaguscarcinoom.

Van de website:

- <https://www.iknl.nl/over-iknl/nieuws/nieuws-detail/2018/06/26/besluitvorming-en-uitkomst-van-behandeling-bij-pati%C3%ABnten-met-slokdarmkanker>
- <http://oncoline.nl/oesofaguscarcinoom>
- https://www.iknl.nl/docs/default-source/KIB-rapportages/portfolio_kib_slokdarm-carida-en-maagkanker.pdf?sfvrsn=4
- <https://www.msdmanuals.com/home/digestive-disorders/tumors-of-the-digestive-system/esophageal-cancer>
- <http://spks.nl/levenmetmaagkanker/wp-content/uploads/sites/3/2016/12/interview.pdf>

4.2 onderwijsactiviteit

Inhoud

De MDL-arts en de chirurg bespreken in deze les de diagnostiek en behandelingen van (patiënten met) oesophaguscarcinoom. De verpleegkundig specialist gaat in op de verpleegkundige aspecten en het paramedisch spreekuur.

Doel

De deelnemer:

- benoemt de beïnvloedende factoren op het oesophagus carcinoom;
- verwoordt de etiologie van de oesophagus- en maagcarcinomen;
- legt de relatie tussen de onderzoeken en de diagnosticering naar oesophaguscarcinoom;
- verwoordt de curatieve behandelmethode;
- legt de mogelijke complicaties na de chirurgische behandeling van het oesophaguscarcinoom uit;
- heeft inzicht in de factoren die van invloed zijn op de kwaliteit van leven na behandeling van het oesophaguscarcinoom;
- heeft inzicht in de palliatieve behandeling van het oesophaguscarcinoom;
- benoemt de vijfjaars prognose (na behandeling);
- legt de verpleegkundige aandachtspunten uit;
- heeft inzicht in de trials die lopen ten aanzien van het oesophaguscarcinoom.

Extra voor de verpleegkundig specialist:

- benoemt de verschillende vormen en oorzaken van het oesophaguscarcinoom;
- benoemt welke aspecten van belang zijn bij het afnemen van een medische anamnese bij patiënten waarbij een verdenking is op een oesophaguscarcinoom;
- benoemt de belangrijkste aspecten bij lichamelijk onderzoek in de diagnostische fase;
- is in staat aanvullende diagnostiek te initiëren en beargumenteert waarom deze onderzoeken zinvol zijn.

Voeding bij Oesophaguscarcinoom

5.1 voorbereiding

Bestudeer

Uit het boek Oncologie het hoofdstuk over Voedingsproblemen bij de patiënt met kanker.

Van de website:

- http://www.oncoline.nl/index.php?pagina=/richtlijn/item/pagina.php&id=35608&richtlijn_id=855;
- <http://www.voeding-visie.nl/archief/edi026/artikel/pdf/Aan%20de%20slag%20met%20de%20CBO-richtlijn%20Perioperatief%20voedingsbeleid.pdf>
- <http://www.oncoline.nl/voedings-en-dieetbehandeling>
- <http://www.oncoline.nl/ondervoeding-bij-patienten-met-kanker>
- <https://www.kanker.nl/bibliotheek/voeding/gevolgen/648-voeding>

5.2 onderwijsactiviteit

Inhoud

De diëtist geeft uitleg over het belang en de aandachtspunten van voeding bij kanker. Geeft een korte toelichting op het effect van het paramedisch spreekuur.

Doel

De deelnemer:

- herkent de aandoening gerelateerde voeding problematiek;
- benoemt het doel van de interventies per behandelfase;
- benoemt de voedingsproblematiek en doet voorstellen tot passende interventies;
- adviseert over alternatieven voor voeding.

Extra voor de verpleegkundig specialist:

- verwoordt wat ondervoeding bij kanker is;
- legt in grote lijnen de risico's ervan uit en benoemt hoe ondervoeding kan worden voorkomen, kan worden gediagnosticeerd en worden behandeld;
- kent de vormen van ondersteuning van de patiënt;
- legt in eigen woorden de toegevoegde waarde van een paramedisch spreekuur uit;
- geeft de patiënt informatie op basis van de richtlijn.

Maagcarcinoom

6.1 voorbereiding

Bestudeer

Uit het boek Oncologie de hoofdstukken maagcarcinoom.

- www.oncoline.nl
- <http://www.mlds.nl/ziekten/53/maagkanker/>
- <https://www.oncoline.nl/maagcarcinoom>
- <https://www.iknl.nl/over-iknl/nieuws/nieuws-detail/2018/04/24/proefschrift-overleving-pati%C3%ABnten-met-slokdarm--en-maagkanker-toegenomen>

6.2 onderwijsactiviteit

Inhoud

De MDL arts en de oncologisch chirurg bespreken in deze les de diagnostiek en behandelingen van (patiënten met) maagcarcinoom. De verpleegkundige specialist gaat in op de verpleegkundige aspecten.

Doel

De deelnemer:

- benoemt de beïnvloedende factoren op het maagcarcinoom;
- verwoordt de etiologie van de maagcarcinomen;
- kan het verband leggen tussen de onderzoeken en de diagnosticering naar maagcarcinoom
- benoemt de curatieve behandelmethodes;
- benoemt de factoren die van invloed zijn op de kwaliteit van leven na behandeling van het oesophaguscarcinoom;
- heeft inzicht in de palliatieve behandeling van het maagcarcinoom;
- benoemt de vijfjaars prognose (na behandeling);
- legt de verpleegkundige aandachtspunten uit;
- heeft kennis van de trials die lopen ten aanzien van maagcarcinoom.

Extra voor de verpleegkundig specialist:

- benoemt welke aspecten van belang zijn bij het afnemen van een medische anamnese bij patiënten bij wie een verdenking is op maagkanker;
- benoemt de belangrijkste aspecten bij lichamelijk onderzoek in de diagnostische fase;
- is in staat aanvullende diagnostiek te initiëren en beargumenteert waarom deze onderzoeken zinvol zijn.

Klinische genetische aspecten

7.1 voorbereiding

Bestudeer

Uit het boek Oncologie het hoofdstuk over klinisch-genetische aspecten van kanker.

7.2 onderwijsactiviteit

Inhoud

Tijdens deze les staan deze onderwerpen centraal:

- de aspecten van klinische genetica
- de impact van erfelijke(maag)kanker in de familie
- klinische genetica

Doel

De deelnemer:

- benoemt het belang van herkenning van erfelijke tumoren;
- benoemt een aantal kenmerken die erfelijke en niet-erfelijke kanker onderscheiden;
- legt basis begrippen (klinische oncogenetica) uit;
- legt DNA-onderzoek binnen de oncologie uit;
- benoemt welke aspecten van belang zijn in de voorlichting en begeleiding bij erfelijke tumoren.

Levercarcinoom, levermetastasen, Galblaas- en galwegcarcinoom

8.1 voorbereiding

Bestudeer

Uit het boek Oncologie de subhoofdstukken over Tumoren van lever en galwegen.

Van de website:

- <http://www.mlds.nl/ziekten/107/kanker-in-de-lever/>
- <https://www.kanker.nl/bibliotheek/leverkanker/wat-is/485-leverkanker>
- https://www.iknl.nl/docs/default-source/KIB-rapportages/portfolio_kib_hepatocellulair-carcinoom.pdf?sfvrsn=2
- https://www.iknl.nl/docs/default-source/KIB-rapportages/portfolio_kib_galblaas-en-galweg.pdf?sfvrsn=2

8.2 onderwijsactiviteit

Inhoud

De Interventieradioloog en oncologisch-chirurg bespreken in deze les de diagnostiek en behandeling van (patiënten met) lever en galblaascarcinomen.

Doel

De deelnemer:

- benoemt de beïnvloedende factoren voor de lever- en galblaascarcinomen;
- benoemt de etiologie van de lever en galblaascarcinomen;
- legt de relatie tussen de onderzoeken en de diagnosticering van lever- en galblaascarcinomen;
- benoemt de curatieve behandelmethodes;
- legt de mogelijke complicaties na de chirurgische behandeling van lever- en galblaascarcinomen uit;
- heeft inzicht in de palliatieve behandeling van lever- en galblaascarcinomen;
- benoemt de vijfjaars prognose (na behandeling);
- benoemt de verpleegkundige aandachtspunten;
- heeft kennis van de trials die lopen ten aanzien van de lever en galblaascarcinomen.

Extra voor de verpleegkundig specialist:

- benoemt welke aspecten van belang zijn bij het afnemen van een medische anamnese bij patiënten bij wie een verdenking is op kanker in de lever, galblaas en/of galwegen;
- benoemt de belangrijkste aspecten bij lichamelijk onderzoek in de diagnostische fase;
- is in staat aanvullende diagnostiek te initiëren en beargumenteert waarom deze onderzoeken zinvol zijn.

De oudere patiënt met kanker

9.1 voorbereiding

Bestudeer

Uit het boek Oncologie het hoofdstuk over geriatrische oncologie

9.2 onderwijsactiviteit

Inhoud

Deze les staat in het teken van de samenhang tussen ontwikkelingen in demografie, incidentie van kanker en behandelmogelijkheden.

Vergrijzing, toenemende incidentie van kanker en nieuwe behandelmethoden leiden tot een toename van het aantal ouderen met kanker. Aanwezigheid van andere ziekten (multimorbiditeit) en vaak verminderde fysieke, cognitieve en sociale reserves maken dat de diagnostiek en de behandeling bij ouderen relatief complex is. Om de oudere patiënt de zorg te bieden die hij/ zij nodig heeft is ziekte- en specialisme-overstijgende zorg van belang. De behandelkeuze bij ouderen met kanker is veelal gebaseerd op de subjectieve, klinische blik van de behandelend arts en op de kalenderleeftijd, wat de kans op onder behandeling, overbehandeling, niet afronden van de ingezette behandeling, behandeling gerelateerde complicaties of overlijden vergroot. Door de besluitvorming niet alleen te richten op bovengenoemde aspecten, maar ook op geriatrische kenmerken, patiëntvoorkeuren, wensen en behoeften van de patiënt bied je de oudere zorg op maat.

Door een intensieve samenwerking tussen de oncologie en geriatrie, waarbij screening, geriatrisch assessment (gebaseerd op evidence) en advies wordt toegevoegd aan de oncologische zorg, brengen we realisatie van zorg op maat dichterbij.

Doel

De deelnemer:

- benoemt de beïnvloedende factoren bij een oudere patiënt met kanker;
- benoemt de geriatrische kenmerken en weet dit te plaatsen voor zorg op maat.

Extra voor de verpleegkundig specialist:

- benoemt de belangrijke farmacokinetische en -dynamische principes die van invloed kunnen zijn op geneesmiddelgebruik bij oudere patiënten;
- benoemt de belangrijkste medicatie gerelateerde bijwerkingen bij oudere patiënten;
- benoemt de meest voorkomende geneesmiddelinteracties bij oudere patiënten .

Patiënten participatie

10.1 voorbereiding

Bestudeer

Van de website:

- http://www.ha-ring.nl/download/literatuur/Handboek_patiëntparticipatieCBO.pdf

10.2 onderwijsactiviteit

Inhoud

Patiëntenparticipatie is een onderwerp waar we gepassioneerd over kunnen praten, maar het moet ook een werkwijze worden, die als vanzelfsprekend is in ons denken en doen. Waarbij we altijd de dialoog blijven voeren met onze patiënten en/of diens naasten.

Patiëntenparticipatie is een middel, geen doel op zich. Het beoogt te komen tot kwaliteitsverbeteringen in de domeinen zorg, onderwijs en onderzoek door gebruik te maken van de unieke ervaringsdeskundigheid van patiënten en hun naasten. Dit kan plaatsvinden op twee niveaus.

Collectief niveau:

Met patiënten wordt gewerkt aan de conceptuele ontwikkeling, de vormgeving, de uitvoering en de evaluatie en terugkoppeling van de zorg, onderwijs en het onderzoek door middel van de dialoog.

Individueel niveau: "Samen Beslissen"

De patiënten en arts beslissen samen over het te doorlopen zorgtraject, mits de patiënt die kan en wil. De arts zal de patiënt adviseren en helpen bij het nemen van de beslissing. Op deze manier zal het zorgtraject beter aansluiten bij individuele wensen van de patiënt.

Door patiënten en diens naasten een plaats te geven binnen het onderwijs, brengen we realisatie van patiënten participatie dichterbij.

Doel

De deelnemer:

- benoemt op welk wijze patiënten participatie in de eigen dagelijkse praktijk wordt gerealiseerd;
- legt uit op welke wijze het leveren van goede zorg in samenwerking met de patiënt tot stand komt;
- noemt minimaal drie verbeterpunten voor de eigen dagelijkse praktijk.

Pancreascarcinoom

11.1 voorbereiding

Bestudeer

Uit het boek Oncologie het hoofdstuk over pancreascarcinoom

Van de website:

- <http://www.mlds.nl/ziekten/142/alvleesklierkanker/>
- https://www.iknl.nl/docs/default-source/KIB-rapportages/portfolio_kib_pancreas-en-periamplullair-carcinoom.pdf?sfvrsn=2

11.2 onderwijsactiviteit

Inhoud

De oncologisch chirurg en een radiotherapeut geven bespreken in deze les de diagnostiek en behandeling van (patiënten met) een pancreascarcinoom bespreken.

Doel

De deelnemer:

- benoemt de beïnvloedende factoren op het pancreascarcinoom;
- verwoordt de etiologie van pancreascarcinoom;
- legt de relatie tussen de onderzoeken en de diagnosticering naar pancreascarcinoom uit;
- benoemt de curatieve behandelingsmethode;
- benoemt mogelijke complicaties na de chirurgische behandeling van het pancreascarcinoom;
- benoemt de palliatieve behandeling van pancreascarcinoom;
- benoemt de vijfjaars prognose (na behandeling);
- legt de verpleegkundige aandachtspunten uit;
- heeft kennis van de trial(s) die lopen ten aanzien van de endocriene tumoren.

Extra voor de verpleegkundig specialist:

- benoemt welke aspecten van belang zijn bij het afnemen van een medische anamnese bij patiënten bij wie een verdenking is op kanker in de pancreas;
- benoemt de belangrijkste aspecten bij lichamelijk onderzoek in de diagnostische fase;
- is in staat aanvullende diagnostiek te initiëren en beargumenteert waarom deze onderzoeken zinvol zijn.

Oncologische revalidatie

12.1 voorbereiding

Bestudeer

Van de website:

- <http://www.oncoline.nl/oncologische-revalidatie>

12.2 onderwijsactiviteit

Inhoud

Oncologische Revalidatie wordt door CVZ gedefinieerd als zorg die gericht is op de functionele, fysieke, psychische en sociale problemen verbonden met kanker, inclusief nazorg en revalidatie. Het gaat daarbij om advies en waar nodig begeleiding bij het omgaan met de ziekte (coping), herstel, het in stand houden en verbeteren van de conditie. Oncologische revalidatie moet zich volgens CVZ richten op het gehele traject diagnose - behandeling - nazorg voor alle patiënten.

Tijdens deze les worden de laatste ontwikkelingen/feiten besproken over het effect van bewegen op het herstel en het behandelingsresultaat bij kanker. Een paar jaar geleden zou het advies nog zijn voldoende rust te nemen tijdens de behandelingen, maar er is steeds meer bewijs voor het feit dat bewegen juist belangrijk is voor het slagen van de behandelingen, het herstel en het verminderen van aanhoudende vermoeidheidsklachten. Er wordt verder ingegaan op welke wijze de oncologische revalidatie zich richt op het gehele traject diagnose behandeling nazorg voor alle patiënten?

Doel

De deelnemer:

- benoemt de laatste ontwikkelingen op het gebied van revalidatie;
- legt uit welke plaats revalidatie heeft in een behandeltraject;
- benoemt welk effect bewegen heeft voor het slagen van de behandelingen, het herstel en het verminderen van aanhoudende vermoeidheidsklachten uit;
- licht toe welke aspecten van belang zijn in de voorlichting.

Pancreascarcinoom en onderzoek

13.1 voorbereiding

Bestudeer

Van de website;

- <https://www.kanker.nl/bibliotheek/artikelen/6814-pelican-studie-alvleesklierkanker>

13.2 onderwijsactiviteit

Inhoud

Tijdens deze les legt een arts-onderzoeker uit welke onderzoeken bij (patiënten met) een pancreascarcinoom worden uitgevoerd. Met name zal deze uitleg geven over irrectabel pancreascarcinoom, PELICAN studie.

Doel

De deelnemer:

- heeft kennis van de trials/onderzoek die lopen ten aanzien van het pancreascarcinoom.

Pancreas insufficiëntie (EPI)

14.1 onderwijsactiviteit

Inhoud

De verpleegkundig specialist bespreekt tijdens deze les oorzaak en gevolgen van pancreasinsufficiëntie. Tijdens deze les wordt ingegaan op wat EPI voor gevolgen heeft voor de patiënt en wat dit betekent voor jou als zorgverlener.

Doel

De deelnemer:

- benoemt oorzaak en symptomen bij pancreasinsufficiëntie;
- legt uit wat de gevolgen zijn van EPI voor de patiënt;
- benoemt welke behandeling mogelijk is;
- legt de verpleegkundige aandachtspunten uit.

Colon-, rectum- en anuscarcinoom

15.1 voorbereiding

Bestudeer

Uit het boek Oncologie het hoofdstuk over tumoren van de dikke darm.

Van de website;

- http://www.mdl.nl/uploads/240/1308/Richtlijn_Coloscopie_Surveillance_definitief_2013.pdf
- <http://www.oncoline.nl/colorectaalcarcinoom>

15.2 onderwijsactiviteit

Inhoud

De chirurg en MDL-arts bespreken tijdens deze les de diagnostiek en behandeling van (patiënten met) maligne afwijkingen van het colon, het rectum en de anus.

Doel

De deelnemer:

- legt de relatie tussen de onderzoeken en de diagnosticering van coloncarcinoom, rectumcarcinoom, anuscarcinoom uit;
- benoemt de curatieve behandelmethodes;
- legt de mogelijke complicaties na de chirurgische behandeling van het coloncarcinoom, rectumcarcinoom, anuscarcinoom uit;
- heeft inzicht in de palliatieve behandeling van coloncarcinoom, rectumcarcinoom, anuscarcinoom;
- benoemt de vijfjaars prognose (na behandeling);
- benoemt de verpleegkundige aandachtspunten;
- heeft inzicht in de trials die lopen ten aanzien van het coloncarcinoom, rectumcarcinoom, anuscarcinoom.

Extra voor de verpleegkundig specialist:

- benoemt welke aspecten van belang zijn bij het afnemen van een medische anamnese bij patiënten bij wie een verdenking is op kanker in het colorectale gebied;
- benoemt de belangrijkste aspecten bij lichamelijk onderzoek in de diagnostische fase;
- is in staat aanvullende diagnostiek te initiëren en beargumenteert waarom deze onderzoeken zinvol zijn.

Zorgproces in complexe situaties

16.1 voorbereiding

Bestudeer

Van de website:

<http://www.presentie.nl/wat-is-presentie>

16.2 onderwijsactiviteit

Inhoud

De verpleegkundig specialist bespreekt tijdens deze les de verpleegkundige rol in de alledaagse zorg en in complexe situaties. Welke invloed heeft zij/hij op de fase van het zorgproces, waarin hij/zij acteert en hoe houd je rekening met het totale zorgproces van de patiënt.

Er wordt specifiek stilgestaan bij de Presentietheorie.

De verpleegkundig specialist bespreekt tijdens deze les de verpleegkundige rol in complexe situaties. Welke invloed heeft dit op alle fasen van het zorgproces en hoe ga je hier als professional mee om.

Doel

De deelnemer:

- benoemt de rol van de verpleegkundige in alledaagse en in complexe situaties;
- benoemt de beïnvloedende factoren op de verschillende fasen in het zorgproces;
- benoemt de verpleegkundige aandachtspunten;
- neemt kennis van de presentatietheorie van Andries Baart.

Hoop

17.2 onderwijsactiviteit

In deze les gaat de verpleegkundig specialist in op welke betekenis hoop heeft en wat het betekent voor een patiënt in het omgaan met zijn of haar ziek zijn.

Doel

De deelnemer:

- legt uit welk effect 'HOOP' heeft voor een patiënt in zijn ziektebeleving;
- benoemt de drie bronnen van waaruit patiënten hun hoop halen;
- beschrijft de verschillen van betekenis die het hebben van hoop kent voor patiënten en voor hulpverleners;
- benoemt de aandachtspunten voor begeleiding van patiënten en naasten ondersteunt bij het geven van betekenis aan hoop.

Hypertherme Intraperitoneale Chemotherapie (HIPEC) en Pressurized Intra-Peritoneal Aerosol Chemotherapy (PIPAC)

18.1 voorbereiding

Bestudeer

Van de website:

- <https://www.iknl.nl/over-iknl/nieuws/nieuws-detail/2016/03/29/betere-overleving-na-behandeling-uitzaaiingen-buikvlies-met-crs-hipec>
- <https://kanker-actueel.nl/pipac-verneveling-van-chemotherapie-toegediend-via-kijkoperatie-in-de-buikholte-voor-met-name-buikvliestumoren-geeft-goede-resultaten.html>

18.2 onderwijsactiviteit

Inhoud

Hypertherme Intraperitoneale Chemotherapie (HIPEC) is een combinatie van chirurgie en chemotherapie en wordt toegepast bij dikke darmkanker die is uitgezaaid naar het buikvlies. De PIPAC therapie (Pressurized Intra-Peritoneal Aerosol Chemotherapy) is een nieuwe techniek. De techniek bestaat uit het toedienen van chemotherapie tijdens een kijkoperatie in de buik. De chemo wordt met hoge druk in de buikholte gespoten waardoor deze goed kan doordringen in de uitzaaiingen. Een chirurg en verpleegkundig specialist lichten de behandeling verder toe daarnaast wordt er dieper op de rol die de 'HIPEC-PIPAC-verpleegkundige' heeft ingegaan.

Doel

De deelnemer:

- legt het effect van een HIPEC-behandeling en PIPAC-behandeling bij uitzaaiingen in het buikvlies uit;
- benoemt wanneer een patiënt wel/niet in aanmerking komt voor HIPEC/PIPAC;
- legt de mogelijke complicaties uit na een HIPEC;
- legt de mogelijke complicaties uit na een PIPAC;;
- benoemt de verpleegkundige aandachtspunten;
- benoemt de vijfjaars prognose (na behandeling);
- licht toe welke impact de behandeling heeft op de patiënt;
- legt uit welke rol de verpleegkundige heeft;
- benoemt aspecten welke van belang zijn in de voorlichting en begeleiding tijdens de behandeling en het revalidatieproces na de behandeling.

Systeemtherapie bij gemetastaseerd darmcarcinoom als palliatie en MEDOCC studie

19.1 voorbereiding

Bestudeer

Van de website:

<https://plcrc.nl/project/medocc-nl>

19.2 onderwijsactiviteit

Inhoud

Een arts bespreekt tijdens deze les systeemtherapie bij gemetastaseerd darmcarcinoom als palliatie en gaat in op de MEDOCC: moleculaire vroege detectie van dikke darmkanker

Doel

De deelnemer:

- legt het effect uit van systeemtherapie bij gemetastaseerd darmcarcinoom;
- benoemt wanneer een patiënt wel/niet in aanmerking komt voor systeemtherapie;
- benoemt de verpleegkundige aandachtspunten;
- beschrijft wat de MEDOCC studie inhoudt

Wondzorg

20.2 onderwijsactiviteit

Inhoud

Een wondzorgspecialist gaat in op de verzorging van (complexe) oncologische wonden met aandacht voor de laatste ontwikkelingen, gebruik van materiaal en meer.

Doel

De deelnemer:

- legt de relatie tussen wond en materiaal;
- legt uit wat de effecten zijn van een vochtige wondbehandeling;
- benoemt welke (negatief beïnvloedende) factoren van invloed zijn op de wondgenezing van een perianale wond na een Abdomino-Perineale Resectie (APR)

Endocriene tumoren

21.1 voorbereiding

Bestudeer

Uit het boek Oncologie de subhoofdstukken over Endocriene tumoren.

Van de website:

- [http://www.umcutrecht.nl/nl/Ziekenhuis/Afdelingen/Cancer-Center/Ziektebeelden,-onderzoeken-en-behandelingen/Neuro-endocriene-tumoren-\(NET\)](http://www.umcutrecht.nl/nl/Ziekenhuis/Afdelingen/Cancer-Center/Ziektebeelden,-onderzoeken-en-behandelingen/Neuro-endocriene-tumoren-(NET))
- <https://www.mlds.nl/ziekten/neuro-endocriene-tumoren-net/>

21.2 onderwijsactiviteit

Inhoud

Tijdens deze les worden de diagnostiek en behandeling van (patiënten met) endocriene tumoren behandeld.

Doel

De deelnemer:

- benoemt de beïnvloedende factoren op endocriene tumoren;
- benoemt de etiologie van endocriene tumoren;
- legt de relatie tussen de onderzoeken en de diagnosticering naar endocriene tumoren uit;
- benoemt de curatieve behandelmethodes;
- benoemt de mogelijke complicaties na chirurgische behandeling van de endocriene tumoren;
- heeft inzicht in de palliatieve behandeling van endocriene tumoren;
- benoemt de vijfjaars prognose (na behandeling);
- legt de verpleegkundige aandachtspunten uit;
- heeft kennis van de trial(s) die lopen ten aanzien van de endocriene tumoren.

Extra voor de verpleegkundig specialist:

- benoemt welke aspecten van belang zijn bij het afnemen van een medische anamnese bij patiënten waarbij een verdenking is op een endocriene tumor;
- benoemt de belangrijkste aspecten bij lichamelijk onderzoek in de diagnostische fase;
- is in staat aanvullende diagnostiek te initiëren en beargumenteert waarom deze onderzoeken zinvol zijn.

Als een ouder kanker heeft

22.1 voorbereiding

Bestudeer

Van de website:

- Integraal Kankercentrum Nederland (IKNL), "Begeleiding van kinderen als een ouder kanker heeft" Hulp- en informatiebronnen:

http://www.google.nl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwicn4WE5u7QAhXCiVQKHQJUBEgQFgg2MAA&url=http%3A%2F%2Fwww.oncologieverpleging.nl%2Fbeheer%2Fcms_document%2Fdocument_download.php%3Fcs%3D07f187e1911d45e7b79305e503b2c57e%26id%3D156&usg=AFQjCNGysKOUfkShe9LC0_wK0m-MWogTsA

Van de website als extra informatie:

- www.kankerspoken.nl

22.2 onderwijsactiviteit

Inhoud

De oncologieverpleegkundige zal tijdens deze les ingaan op de begeleiding van (oncologie) patiënten met jonge kinderen bespreken.

Doel

De deelnemer:

- benoemt welke aspecten belangrijk zijn in de voorlichting en begeleiding van (oncologie) patiënten met kinderen ;
- legt uit welke middelen er zijn om ondersteuning te bieden.

Palliatieve zorg

23.1 voorbereiding

Bestudeer

Uit het boek Oncologie de hoofdstukken over palliatieve zorg

Van de website:

- <http://www.oncoline.nl/algemene-principes-van-palliatieve-zorg>

Van de website als extra informatie:

- https://www.iknl.nl/docs/default-source/palliatieve-zorg/kwaliteitskader-palliatieve-zorg-nederland_iknlenpalliactief_14september2017.pdf?sfvrsn=0

23.2 onderwijsactiviteit

Inhoud

De afgelopen jaren heeft de zorg voor de hele mens, met alle lichamelijke, psychische, sociale en existentiële aspecten in toenemende mate aandacht gekregen. De patiënt met een ongeneeslijke en levensbedreigende ziekte en zijn omgeving worden daarbij benaderd vanuit het veranderde levensperspectief met als primair doel verbetering of behoud van de kwaliteit van leven en in de terminale fase kwaliteit van sterven.

Doel

De deelnemer:

- benoemt de laatste ontwikkelingen op het gebied van palliatieve zorg;
- legt uit welke plaats palliatieve zorg heeft in een behandeltraject;
- benoemt aspecten welke van belang zijn in de voorlichting en begeleiding.

Afsluiting

In het laatste half uur volgen instructies voor het maken van de toets en zal de cursus geëvalueerd worden. Mondeling en met behulp van een formulier.

De bijscholing wordt afgesloten door middel van een toets in een later stadium.

Literatuur

Verplichte literatuur

Boek: Oncologie; onder redactie van: Prof. Dr. C.J.H. van der Velde
Uitgeverij Bohn Stafleu van Loghum

Websites

Voor het opzoeken van informatie/literatuur kan gebruik worden gemaakt van eerder genoemde websites.

Hieronder aanvullende websites op eerder genoemde websites:

- <http://www.kankeroperatie.nl/> (zie o.a. documenten onder rubriek/ tabblad kwaliteit)
- <http://www.mdl.nl/richtlijnen2?noCache=435;1385382906>
- <https://www.iknl.nl/over-iknl/nieuws/nieuws-detail/2016/03/08/palliarts-informatie-over-palliatieve-zorg-beschikbaar-via-app>
- <http://www.leverpatientenvereniging.nl/>